

Miðvikudaginn 2. febrúar 1994.

Nr. 43/1994.

Protabú Þórkötlustaða hf.

(Þórunn Guðmundsdóttir hrl.)

gegn

Fiskanesi hf.

(Björgvin Þorsteinsson hrl.)

Kærumál. Innsetningargerð. Skuldabréf.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Haraldur Henrysson, Gunnar M. Guðmundsson og Pétur Kr. Hafstein.

Sóknaraðili hefur með heimild í 4. mgr. 84. gr. laga nr. 90/1989 um aðför, sbr. 1. tl. 102. gr. laga nr. 92/1991, skotið máli þessu til Hæstaréttar með kæru 27. desember 1993, er barst réttinum ásamt kærugögnum 25. janúar sl. Krefst hann þess, að hinum kærða úrskurði verði hrundið og tekin til greina krafa sín fyrir héraðsdómi um að fá með beinni aðfarargerð umráð skuldabréfs, sem Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna gaf út 24. apríl 1992, upphaflega að fjárhæð 10.620.573 krónur. Þá krefst hann málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaðar.

Varnaraðili krefst staðfestingar hins kærða úrskurðar og kærumálskostnaðar.

Með skírskotun til forsendna hins kærða úrskurðar verður hann staðfestur.

Rétt er, að sóknaraðili greiði varnaraðila kærumálskostnað, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður á að vera óraskaður.

Sóknaraðili, protabú Þórkötlustaða hf., greiði varnaraðila, Fiskanesi hf., 150.000 krónur í kærumálskostnað.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjaness 15. desember 1993.

Mál þetta var þingfest 29. september 1993 og tekið til úrskurðar að loknum munnlegum málflutningi þann 8. desember s.á.

Gerðarbeiðandi, protabú Þórkötlustaða hf., kt. 601290-1389, gerir þá

kröfu, að skuldabréf, út gefið af Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna, Aðalstræti 6, Reykjavík, þann 24. apríl 1992, upphaflega að fjárhæð kr. 10.620.573, verði með beinni aðfarargerð tekið úr vörslum gerðarþola og fengið Helga Jóhannessyni skiptastjóra f.h. gerðarbeiðanda. Við munnlegan flutning málsins gerði gerðarbeiðandi kröfu um málskostnað að mati dómsins.

Gerðarþoli, Fiskanes hf., kt. 451165-0119, Hafnargötu 17-19, Grindavík, gerir þá kröfu, að beiðni gerðarbeiðanda verði hafnað. Þá krefst gerðarþoli málskostnaðar að mati dómsins.

Málavextir.

Málavextir eru þeir að hinn 18. desember 1990 var Hraðfrystihús Þórkötlustaða hf. sameinað Fiskanesi hf. Að sameiningunni lokinni seldi Fiskanes hf. Þórkötlustöðum hf., sem þá var nýstofnað, með kaupsamningnum, dagsettum 28. desember 1990 og 29. desember 1990, allar eignir, sem áður voru í eigu Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. En sameining Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. og Fiskanes hf. var eingöngu gerð í þeim tilgangi að Fiskanes hf. gæti nýtt sér tap Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. Kaupverð eignanna greiddur Þórkötlustaðir hf. með yfirtöku áhvílandi veðskulda, auk þess sem Fiskanes hf. átti að greiða peninga, þar sem yfirteknar skuldir voru meiri en andvirði eignanna. Í kaupsamningnum milli Fiskanes hf. og Þórkötlustaða hf. er tekið fram að allar eignir Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. séu með í kaupunum, fasteignir, vélar og tæki, annað lausafé sem og allar útistandandi kröfur, bundnir sjóðir og hlutabréf. Hraðfrystihús Þórkötlustaða hf. átti inneignir í Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna og fylgdu þær með í kaupunum. Allar eignir, sem seldar voru Þórkötlustöðum hf., voru þegar í stað afhentar fyrir utan nefndar inneignir í Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna, auk inneigna í SÍF. Hraðfrystihús Þórkötlustaða hf. hætti viðskiptum sínum við Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna við sameininguna við Fiskanes hf. og var eignarhluti Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. í Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna greiddur út með skuldabréfi, að upphæð kr. 10.620.571, út gefnu af Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna til Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. 24. apríl 1992, bréfi því sem krafist er afhendingar á í máli þessu.

Málsástæður.

Af hálfu gerðarbeiðanda er á því byggt, að skuldabréfið, sem gefið hafi verið út á nafn Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf., sé eign Þórkötlustaða hf. samkvæmt kaupsamningi Fiskanes hf. og Þórkötlustaða hf. Fiskanes hf. hafi neitað að afhenda bréfið, sem nú sé í innheimtu hjá Landsbanka Íslands, Grindavík, og borið fyrir sig fundargerð frá 4. mars 1993, þar sem fært hafi verið til bókar samkomulag, sem eigi að hafa verið gert haustið 1991, þess efnis að Fiskanes hf. ætli að halda öllum mögulegum inneignum

hjá Þórkötlustöðum hf. vegna dóms sem þá hafði fallið á Hraðfrystihús Þórkötlustaða hf. og Fiskanes hf. hafði verið krafð um greiðslu á vegna sameiningarinnar. Þessari afstöðu Fiskanes hf. hafi verið mótmælt og bent á að ekki sé heimilt með þessum hætti að halda eignum búans til tryggingar hugsanlegum kröfum á það. Að auki sé erfitt að koma auga á hvers vegna það ætti að vera heimilt fyrir Fiskanes hf. að neita að uppfylla kaupsamning milli Fiskanes hf. og Þórkötlustaða hf. Þó að fyrirtækið telji sig á einhvern hátt hafa farið illa út úr sameiningu við Hraðfrystihús Þórkötlustaða hf. Engin formleg tengsl séu á milli Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. og Þórkötlustaða hf. í málinu og kaupsamningurinn á milli Fiskanes hf. og Þórkötlustaða hf. algerlega sjálfstætt mál.

Gerðarþoli byggir á því að með samrunanum hafi Fiskanes hf. tekið umtalsverða áhættu, þar sem vitað hafi verið að Hraðfrystihús Þórkötlustaða hf. var verulega skuldsett, og að við samrunann myndu kröfuhafar Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. eiga greiða leið að innheimtu á hendur Fiskanesi hf. Því séu í samningnum slegnir varnaglar af hálfu Fiskanes hf.

Í kaupsamningi Fiskanes hf. og Þórkötlustaða hf., dags. 28. desember 1990, sé svohljóðandi málsgrein: „Með í kaupunum fylgja einnig allar úti-standandi kröfur, bundnir sjóðir og hlutabréf ásamt öllum öðrum skuldum en áður nefndum veðskuldum sem Hraðfrystihús Þórkötlustaða hf. átti og skuldaði á sameiningardeginum við Fiskanes hf.“ Sé málsgreinin lesin í heild, fari ekki á milli mála við hvað sé átt, þ.e., að settur er varnagli í samninginn, að ef skuldir hækki eða nýjar komi í ljós, þá minnki greiðsluskylda Fiskanes hf. að sama skapi.

Þá segir í kaupsamningnum m.a.: „Hækki eða lækki einhver skuld skv. framansögðu skal heildarverð keypra og seldra eigna breytast í samræmi við það.“ „Við innköllun Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. vegna sameiningarinnar við Fiskanes hf. gætu komið fram skuldir sem ekki eru listaðar upp á skuldalista þeim er fylgir kaupsamningi þessum, eða að lýstar kröfur séu annarrar upphæðar en segir í nefndum skuldalista, og skal þá heildarverð breytast í samræmi við það.“

Tilvera og staða Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. sé forsenda og ástæða samninga milli Fiskanes hf. og Þórkötlustaða hf. Þetta ferli sé ekki hægt að skilja í sundur.

Þá segi í kaupsamningi aðilanna, dags. 29. desember 1990 m.a.: „Upphæð skuldabréfsins í lið V. 5., kr. 7.000.000,00, gæti lækkað, ef ákvæði í samkomulagi milli hluthafa Fiskanes hf. og fyrrverandi hluthafa Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. frá því í byrjun desember 1990 gefur ástæðu til þess.“

Þá segi einnig í samningnum: „Hækki eða lækki einhver eign eða skuld samkvæmt framansögðu, skal heildarverð keyptra og seldra eigna breytast í samræmi við það.“

Í samningnum aðila sé gert ráð fyrir að sala Fiskanes hf. á eignum Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. yfir til Þórkötlustaða hf. sé eitt samfellt ferli, og að þær skuldir, sem yfirfærðar eru til Þórkötlustaða hf., verði hvorki meiri né minni en þær eignir og skuldir er Hraðfrystihús Þórkötlustaða hf. átti. Þórkötlustaðir hf. hafi skuldbundið sig samkvæmt samningnum til þess að yfirtaka eignir og skuldir Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. Fyrirtækið Þórkötlustaðir hf. og eigendur þess skyldu hvorki fá meira né minna af eignum en þær, sem runnu í gegnum Fiskanes hf. við sameiningu þess við Hraðfrystihús Þórkötlustaða hf. Ljóst sé af samningnum aðilanna að Þórkötlustaðir hf. geti ekki eignast meiri rétt en þann sem Hraðfrystihús Þórkötlustaða hf. átti.

Dómur bjarþings Keflavíkur frá 22. júlí 1991 í málinu Skipasmiðjan Hörður hf. gegn Hraðfrystihúsi Þórkötlustaða hf., sem áfrýjað hafi verið til Hæstaréttar, geti haft með sér greiðsluskyldu fyrir Fiskanes hf., að fjárhæð allt að kr. 14.000.000. Hér sé um að ræða dæmigert atvik er ráð hafi verið gert fyrir og varnagli sleginn við í samningi Fiskanes hf. og Þórkötlustaða hf.

Skuldabréfið sé gefið út til Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. Skuldabréfið sé löglega framselt af þar til bærum aðilum til Fiskanes hf. og því eign þess fyrirtækis samkvæmt efni sínu. Skuldabréfið hafi ekki verið framselt Þórkötlustaðum hf. Með vísan til þess og þess, sem að framan er rakið, hafi gerðarbeiðandi ekki sýnt fram á skýlausan rétt sinn til þess að fá í hendur skuldabréfið. Skýrslutaka væri nauðsynleg til að leiða í ljós öll atriði í viðskiptum aðila.

Niðurstaða.

Í máli þessu er ekki ágreiningur um að inneign Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. í Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna fylgdi með í kaupum Þórkötlustaða hf. á eignum Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. samkvæmt kaupsamningnum milli Fiskanes hf. og Þórkötlustaða hf., en inneignin var greidd út með skuldabréfi því sem í máli þessu er krafist að tekið verði úr vörslum Fiskanes hf. með beinni aðfarargerð.

Í kaupsamningi Fiskanes hf. og Þórkötlustaða hf. eru gerðir ýmsir fyrirvarar, m. a. fyrirvari þess efnis, að ef einhver eign eða skuld hækki eða lækki, skuli heildarverð keyptra og seldra eigna breytast í samræmi við það. Þá er í samningnum gerður fyrirvari um breytingu á heildarverði, komi

fram við innköllun vegna sameiningar Hraðfrystihúss Þórkötlustaða hf. og Fiskanness hf. skuldir sem ekki eru listaðar upp á skuldalista þeim er fylgir kaupsamningnum, eða að lýstar kröfur séu annarrar upphæðar en segir í nefndum skuldalista. Af hálfu gerðarþola er því haldið fram að niðurstaða tiltekins dómsmáls geti haft í för með sér greiðsluskyldu fyrir Fiskanes hf. Varnaglar í samningum aðila eigi við um slík tilvik.

Í málinu liggur frammi staðfesting Fiskanness hf. og Þórkötlustaða hf., dags. 4. mars 1993, á samkomulagi frá haustinu 1991, þess efnis, „að allar mögulegar inneignir Þórkötlustaða hf. hjá Fiskanesi hf. vegna kaupsamnings og samkomulags frá því í desember 1990 skuli teljast eign Fiskanness hf. þar til umræddu dómsmáli lýkur fyrir Hæstarétti.“

Pegar framangreint er virt verður ekki talið að réttur gerðarbeiðanda sé svo ótvíræður og skýlaus, að unnt sé að fallast á kröfu hans um að heimilað verði að taka umrætt skuldabréf úr vörslum gerðarþola með beinni aðför, sbr. 78. gr. laga nr. 90/1989 um aðför.

Gerðarbeiðandi greiði gerðarþola kr. 30.000 í málskostnað að viðbættum virðisaukaskatti.

Þorgerður Erlendsdóttir fulltrúi kveður upp úrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu gerðarbeiðanda, þrotabús Þórkötlustaða hf., kt. 601290-1389, að heimilað verði að taka skuldabréf, út gefið af Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna 24. apríl 1992, upphaflega að fjárhæð kr. 10.620.573, úr vörslum gerðarþola, Fiskanness hf., kt. 451165-0119, með beinni aðfarargerð, er hafnað.

Gerðarbeiðandi greiði gerðarþola kr. 30.000 í málskostnað að viðbættum virðisaukaskatti.
